

Bernhard Nordh:

A hódtavi újtelepesek

(Nybyggarna vid Bäversjön)

Fordította: Bartha István és Hegyi Éva

Gondozta: Szász Enikő

Folytatás előző számunkból

Huszonegyedik fejezet

Március végén Helge és Isaksson elmentek Olof Nilsson újtelepére. Egynapi munkájukba tellett, deszkát fűrészelni a koporsókhoz, kihordani a halottakat, majd újra beszőgezni a ház ajtaját.

Az állat-tetemeteket bennhagyták a kunyhóban, arra számítva, hogy a házat majd felgyújtják a lappok, vagy lassacskán elkorhad és összeomlik. Bizonyosnak vélték, hogy, hogy újtelepes ide nem teszi a lábát. Bujkáló gonosztevőnek még menedéket nyújthat a kunyhó, de becsületes ember számára ez a hely tilos. Az új törvény szerint csak keletebbre szabad újtelepet létesíteni.

Néhány napja melegen sütött a tavaszi nap. A hóréteg teteje kemény és fagyos volt, s így könnyebb vontatták a megrakott szánkókat. Elvitték a koporsókat Bäversjöig, onnan másnap folytatták útjukat mintegy harminc kilométernyire, északkeleti irányba fekvő temetkezési helyig. Isaksson szánkóján két koporsó feküdt, mert fekete himlőben elpusztult gyermeke is temetetlen volt ez ideig., és tudta, hogy könnyebben elszállíthatja a havon, mint később, amikor a hátán kelle-ne cipelnie.

Az egyházi ünnepet évente kétszer tartották meg a lappkápólnánál; az év többi szakában aztán pusztán, elhagyatottan állt ez a terület. A holtak birodalma volt ez, ahová élő ember ritkán tévedt. Téli éjszakákon nyugodtan üvölthetett a farkas a durva fakeresztek között, s a medve zavartalanul járhatta körül a kápolna ácsolt falait és lakmározhatott a tóparti kunyhók között nővő feketeáfonya bokrokról.

Helge és Isaksson déltájban értek a temetőbe. Nagy igyekezettel kezdtek kilátolni a havat azokból a gödrögből, melyeket még az elmúlt ősszel ástak. Sok fáradtságot takarítottak meg ezáltal, hogy még a szeptemberi ünnep alkalmával megásták azok sírjait, akik a következő ünnepet már nem érték meg. Szeptemberben puha a föld, de ha valaki kora tavasszal szándékszik gödröt ásni, akkor minden kavicsot egyenként kell a kőkeménnyé fagyott földből kivájni. Amikor az őszi sírokat ásták, még nem tudták, ki fog majd beléjük kerülni, többnyire kis gödrök voltak ezek, - a téli halál általában több gyermeket pusztított, mint felnőt-tet. Ritkán esett meg, hogy valamelyik sír üresen maradt a következő ünnepig.

Leeresztették a koporsókat a sírgödörökbe, imára kulcsolták durva kezeiket, s Isaksson elmondta a Miatyánkat. Rekedten, egyhangúan szólt az imádság. Isaksson arca éppen olyan kifejezéstelen volt, amikor a saját gyermeke felett imádkozott, mint amikor Olof Nilsson sírja felett állott. Elénekeltek egy zsoltárt, aztán beállították a Bäversjöből hozott fából készült kürtöket, s behantolták a sírokat. Ha majd eljön az ideje, ezeken a kivájt fakürtökön keresztül szórja be a pap a szokásos három lapát szentelt földet. Amikor mindent elvégeztek, ugyanolyan csendesen, mint ahogy jöttek, visszaindultak Bäversjö felé.

A nehéz norvégiai út után, Helge valamivel tartózkodóbb volt, Isaksson pedig mindent elkövetett, hogy visszanyerje. Miután szűrös tekintettel nem sikerült Gudrunt az útból eltávolítani, sok megpróbáltatásnak vetette alá magát, hogy a lány közelében nyugodtnak lássák, és soha egy szóval sem említette többet, hogy a bolondokházába kellene vinni. „Majd csak eljön az ő ideje is.” - gondolta Isaksson. „Addig pedig úgy teszek, mintha észre sem venném az eszelőst ...”

Mialatt a férfiak Olof Nilssonékat temették, Gudrun a bäversjöi újtelepen tartózkodott. Isaksson elleni gyűlölete alább hagyott, és Helge csodával határosnak tartotta, hogy a lány beleegyezett, hogy Bäversjöben maradjon, míg a férfiak a halott családdal szembeni kötelességüket teljesítik. Gudrunnak meg kellett alkudnia a helyzettel, mert egyedül nem maradhatott Näverbäckenben; kutyája sem volt, amely megvédelmezte volna. A szerencsétlen állat, az újév előtti éjszakán kimúlt, farkas vészett vele.

Helge fontolóra vette a Bäcklidenbe való leköltözést. Bár Näverbäcken jó helynek ígérkezett, mégsem mert a lappok jóindulatában bízni. Úgy érezte, hogy azok engedékenysége kizárólag Gudrun személyével függ össze. Egy szép napon beállíthat a pandúr és a végrehajtó, s elpocsékolta fáradsággá teszik mindazt a munkát, amit a házba meg a földekbe beleölt. Még egyéb is volt., ami indokoltá tette az elköltözést: Näverbäcken elhagyatott hely, ahol szükség esetén nincs kitől segítséget kérni. Bäcklidentől húsz kilométernyire fekszik a legközelebbi telep, s jégzajlás után a csónakot is használni lehet, de Helge úgy érezte, hogy a björkneszi népben jobb szomszédokra talál: Johann és Nils sokkal emberségesebbek, mint Bäversjö kőszívű újtelepese.

Isaksson helyeselte Helge Bäcklidenrel kapcsolatos szándékát: tervezetesei mutatták, hogy ez a délvidéki ember mégis csak értelmes. „Bäckliden olyan hely, ahol Beritre jó napok várnak. És ez az idő már nagyon közel van. Májusban, de lehet, hogy még előbb, sok minden meg fog változni.”

A kunyhó teljesen leégett; a kémény falában azonban csak néhány kő lazult ki, s az alapkövekkel sem volt különösebb baj, új gerendákra vártak csupán. A csűr hibátlan volt, s az istálló is jól tartotta magát. Akárki láthatta, hogy lényegesen kevesebb munka kell az itteni építkezéshez, mint Näverbäckenben. Isaksson magyarázni kezdte, hogy a hó alatt jó, a tunnlandnyi szántóföld, s a folyó felé vezető hegyoldalon újabb irtásra való helyek húzódnak. A patak mentén malomhelyet

mutatott, amely szintén a telephez tartozott. A kezdetleges malom gerendái épek voltak, s a malomkövek csak arra vártak, hogy ismét örölhessenek.

A két férfi tovább folytatta a telep számbavételét. Úgy látszik Mord a ház közeléből hordta a tűzifát, de a lakóhelytől ötszáz méteren belül bármerre jó épületanyagot valót találtak. Még akkor sem kell messzebbre menni gerendáért, ha tizenöt rönk magasra építik a házat. Nehezebb volt megállapítani a kaszálók értékét, de Isaksson azt állította, hogy Bäcklidenben igen ritkán volt takarmányhiány, annak ellenére, hogy Mord többet törődött a puskával, mint a kaszával. Bosszankodott amiatt, hogy a telep papírai a megsemmisültek tűzben. Ha ezek birtokában volnának, könnyen megbizonyosodhatna, hogy törvényesen mi tartozik az újtelephez. Mostanában sokkal inkább fontos, hogy a papírok rendben legyenek, mint valamikor régen. Az, aki még az irtásos határra vonatkozó törvény előtt kapott telekpapírt, az akár el is adhat a telkéből. A határon túli területeken új jövevény csak úgy juthat földhöz, ha azt a régi telepesektől vásárolja.

Beszélned kell a pandúrral – javasolta Isaksson -, egyházi ünnepekkor el szokott jönni a lappkápelnához. Segítségére lehet, hogy új papírokat kapj az umeåi főispántól. Próbáld érvényesíteni a régi telekkönyvi jogokat, és Simon neve helyett vezeted be a te nevedet.

Helge azt válaszolta, hogy mindent a rendnek, és előírásnak megfelelően fog majd mindent intézni. Helge végképp elhatározta, hogy Bäcklidenbe költözik. Ha netalán Mimi visszajönne, akkor egyszerűen kiadják az útját: Gudrunnak legalább annyi joga van az újtelephez, mint neki, vagy még több, mert Mimi magával vitte az állatokat. Örökségnek pedig ennyi éppen elég, hiszen az apjának nem volt több joga Bäcklidenre, mint az erdőben tanyázó rókáknak és farkasoknak.

Mielőtt Bäcklidenből távoztak, Isaksson bement az istállóba a ládáért, amelyben Mord földi maradványai voltak. Arra gondolt, hogy amikor Helge és Berit, a szentivánnapi ünnepkor elmennek a paphoz, nem szerencsés halottat cipelniük a hátukon. A láda nem nehéz, úgyhogy könnyen magával viheti Båversjöbe. Onnan majd akad segítsége a temetőig, hiszen az ünnep előtt, valószínűleg mások is temetnek. Egyébként sem jó az, ha Mord teteme továbbra is Bäcklidenben maradjon, amikor új építkezésbe kezdenek ezen a helyen. „Amíg a test temetetlen, addig a léleknek nincs nyugalma.” - gondolta magában.

Helge úgy vélte, hogy a leköltözéssel legalább addig várjanak, amíg Gudrun megszüli a gyermeket. Attól tartott, hogy az út túl nagy megerőltetés lenne számára, s bár a nappalok már elége melegek, az éjszakák még keményen fagyosak. És jöhet valamely hosszantartó, rossz idő, amely lehetetlenné teszi, hogy Gudrunnak, ha eljön a szülés ideje, valahol egy meleg sarkot is biztosítsanak.

Isakssonnak nem tetszett, hogy Helge halogatja a költözést. „Most könnyebb terűt cipekedni a hegyekből, s a háznak való gerendák készítése és szállítása is fele munkával jár, ha a fákat órára döntik”. Isaksson éppen Gudrun érdekében is felhozott ellenérveket: „A szülés után néhány héttel alig hihető, hogy könnyebb

lesz számára, mert akkor már megérkezik az olvadás, s gyalog kell majd átgázolnia a megduzzadt patakok jéghideg vizén. Nem! Hidd el sokkal jobb lesz most. A vadászat úgyis olyan rossz, hogy nem sokat veszít az ember, ha puskáját a szegre akasztja. Miért teljék el Näverbäckenben legalább még két hónap tetlenül, amikor eközben sok mindent elvégezhetesz Bäcklidenben? Ha most költözöl, idom segíthetnék a gerendák cipelésénél. Rendbe hozzuk az istállót, ahol nyugodtan hálhatunk. Annál hidegebb úgysem lesz, hogy az állatok moslékfüző tűzhelyével ne tudnánk elég meleget csinálni. Szentiván napra már tető alatt lehet a házad.”

Helge mohón hallgatta Isakssont. „Belátta, hogy valóban nehéz lesz a házépítéshez segítséget kapni, ha majd a kaszáláshoz kell minden férfikéz. Hiszen csak merné... Talán rendbe lehet hozni annyira az istállót, hogy Gudrunnak nem kell fáznia”. Megemlítette ezt az elgondolását, de Isaksson nyomban elvetette.

Gudrun Bäcklidenbe hozni?! Isten ments! Sokkal jobb, ha Bäversjöben marad. ahol két nő is gondját viselheti.

Isaksson jóindulata nem keltett gyanút Helgében, jóllehet bizonyos fokig meglepődött rajta. Beszélt Berittel, meg az anyjával, s úgy vette észre, egyiküknek sincs kifogása az ellen, hogy Gudrun még náluk maradjon. „Ha majd terhükre lesz, üzeni fogunk.”- válaszolták a nők.

Helge igyekezett megmagyarázni Gudrunnak, hogy Näverbäckenből elköltöznek, s neki a bäversjöi nőknél kell maradnia, addig, amíg Isakssonnal összeácsolnak egy házat. Azt, hogy az új otthont hol építik, nem említette. Bizonyos volt afelől, hogy Bäckliden neve nem létezik Gudrun tudatában. Egy szép napon úgyis kiderül majd, hogy felismeri-e a helyet, s talán visszahőköl.

Gudrun váratlanul könnyen beleegyezett. A norvégiai út óta erősen szeszélyes lett, de az utóbbi hetek alatt egyre inkább zárkózottá vált, mintha egy megoldhatatlan misztérium felett töprengene. Helge azon tűnődött néha, hogy vajon felfogja-e Gudrun azt, ami benne végbemegy, de nem merte a kérdést megkockáztatni, attól félvén, hogy a választól majd megfagy a vére.

Április első hetében kezdtek Helgék Bäcklidenben a fadöntést. A nappalok hosszúak voltak, s egy hét alatt nagymennyiségű gerenda feküdt összehordva. Helge elhatározta, hogy Isaksson segítségét jól megfizeti. Úgy vélte, hogy a széna, meg a kölcsönadott húsz tallér túl kevés, ami még azért sem elég fizetség, hogy Gudrun Isakssonéknál lakhat.

A következő hét egyik napján beállított Johann, Björkneszből. Fejszecsapásokat hallott, s eljött megnézni, hogy mi történik. Kissé meglepődött, hogy Helge Simon helyét akarja elfoglalni, de cseppet sem rosszallotta, hogy ő lesz a szomszédja. Simon lánya felől érdeklődött.

– Jobb-e vagy rosszabb az állapota?

Helge késlekedett a válasszal:

– Erre a kérdésre nem könnyű felelni. Úgy hiszem, hogy valamivel jobb lett.- Megemlítette, hogy jelenleg Isakssonéknál van. Arról, hogy Gudrun gyermeket

vár, nem szólt., - úgy érezte, ha ezt megmondaná, nehezen tudna Johann szemébe nézni.

- Mikor viszed el a kecskéidet Björkneszből?

Helge azt válaszolta, hogy nem tart igényt azokra az állatokra, amelyeket Johann egész télen etetett. De ha már lesz harapnivaló fű, akkor igen hálás volna, ha megvehetné őket.

- Anna szerzett takarmányt a kecskéidnek, - mondta Johann fanyarul. – Azt hiszem, szeretné, ha már elvinnéd őket. Úgysem adhat más egyebet nekik, mint, amit az erdőben talál, s amint látom, az itteni fákon is csak annyi moha terem, mint Björkneszben.

Helge elkomolyodott. Tudta, hogy a fiatal lánynak sok fáradtságába került takarmányt szereznie két kecskéje számára.

- Vágja le őket.

- Ezt mondtam magam is, de azt felelte, hogy a más állatát nem vágja le. Ezért mondom, hogy gyere értük, s te magad szúrd le őket. Nem túl zsírosak ugyan, de azért levest főzhetsz belőlük.

Isaksson félbehagyta a gerenda faragását és közelebb lépett.

– A kecskéket... Igen, azokat el kell hozni! Majd Berit lejön Bäcklidenbe, s gondjukat viseli. Sőt, főzhet is, így legalább több idejük marad az építéshez. És van itt munka számára; egy ügyes fehérnép üres óráiban sokat segíthet a ház építésénél.

Johann bólintott. „Minden világos: a kecskéket el kell hozni. Sem ő, sem Isaksson nem várta, hogy Helge más véleményen legyen. Épeszű ember nem vágja le az állatait áprilisban, ha van a kilátása arra, hogy életben tarthatassa. Helge nem beszélt többet a dologról. Johannt kérdezte, tud-e valamit Mimiről.

A björkneszi újtelepes elmesélte, hogy Mord lánya lement a faluba, elszegődött egy gazdaságba. Alig hiszi, hogy visszatér ide a hegyekbe. Isaksson arról érdeklődött, hogy mi lesz tavasszal, a vetnivalóval. Amit a hatóságok ígértek, valószínűleg odalent már elkelt, s a hegyvidékieknek nem jut. Johann úgy vélte, hogy valamit csak kapnak, ha időben érte mennek. Nils meg ő a napokban szeretnének lemenni.

– Az idő annyira jó, hogy attól nem kell tartani, hogy a burgonya megfagy útközben. Úgy néz ki, az idén korán tavaszodik.

Helge és Isaksson elhatározták, hogy Johannal meg Nilssel együtt lemennek a faluba, s hogy már a következő vasárnap este Björkneszben lesznek. Johann kedvezőnek tartotta az időpontot.

- Magatokkal hozzátok-e Mord maradványait? – kérdezte Johann, -, mert ha nem, én most magammal vihetem. Nilsnek ugyanis dolga van a lappkapolnánál

Isaksson arca elkomorodott.

- Valamelyik a gyermekek közül?

- Igen, a legkisebbiket elvitte a fekete himlő.

Miután Johann elhagyta Bäcklident, Helge már nem volt képes ugyanazzal a lendülettel dolgozni, mint azelőtt. Sehogysem volt inyére, hogy lemenjen a faluba, de menni kellett, mert gabona meg burgonya nélkül nem sokra megy, ha házat is akar építeni. Csupán vadászatra és halászatra nem, alapozhatja az életét? A régi időkben, amikor bőven gyűjthettek drága hódprémet az újtelepesek könnyebb volt.: Gabonát vetni, burgonyát ültetni, gazdálkodni nehezebb. Ha a fagy az idén is tönkreteszi a vetést, akkor ismét elnéptelenedik a hegyvidék. Az éhínséggel senki sem dacolhat soká. Az ínség törvénye erősebb, mint az irtásföldekre vonatkozó előírás.

Helgének az is eszébe jutott, amit Isaksson mondott, hogy Beritnek Bäcklidenbe kell jönnie. Ez nem tetszett neki. Legokosabb mégis levágni a kecskét, bár jobb volna, ha életben maradnának.

Huszonötödik fejezet

Helge nagyon meglepődött, amikor viszontlátta Annát. Az elmúlt hónapok alatt a gyermeklányból érett nő lett. Csípője ugyanolyan széles volt, mint Berité, tartása kemény és öntudatos. Anna is megdöbbsent: nem ugyanaz a gondtalan ember állt előtte, mint aki közel egy esztendővel azelőtt nekivágott a vadonnak. Úgy vélte, hogy Helge több évet öregedett: Soványabb volt, s szemében ugyanazt a kifejezést látta, mint azon férfiakéban, akik régóta küszködnek ezen a kietlen vidéken, valami olyasfélét, ami a megmásíthatatlan kemény sorsba való beletörődést jelenti.

Isaksson és Helge vasárnap kora délután érkeztek Björkneszbe. Isaksson Johann házában maradt, Helge pedig átment Annához, hogy eldöntsék a kecskék sorát. Miután meglepetésből magához tért átnyújtotta a lánynak a magával hozott lisztet.

- Hálásan köszönöm a kását, amit Isakssonnal küldtél - mondta Helge. - Hoztam egy kis lisztet; főzhetnél egy kis kását estére.

Anna elvette a zacskót. Belenézett és szemrehányóan kérdezte:

- Te most sem elegyítesz? Mások azt sem tudják, mit tömjenek a szájukba! Szégyellj magad!

Helge elvörösödött.

- Ettem én is kéreglisztet, - mondta védekezően. - Ha akarod, összeelegyítheted, hogy olyan fekete legyen, akár a föld. Fogaim megrágnák, ahogyan te is megrágnád, de örülnék, ha néhány marék lisztből és szép fehér cipót sütnél magadnak, olyat, amely nem ropog a szájban, mint a száraz homok.

Anna ládába ürítette a drága lisztet. Keble megfeszült, hangja kissé lágyabb lett, amikor megszólalt:

- Nem jártál a faluba, s így nem kaptál a segítyből.

- Igen. Közelebb volt Norvégia.

- És Mária... akit te Gudrunnak hívsz, magára hagytad, amíg oda voltál?

- Velem jött.

- Mikor viszed ispotályba?

Helgét meglepte a kérdés. Azt felelte, hogy nincs szándékában Gudrunt Hämösandba vinni.

- Ezt mondta Isaksson is, amikor nála jártam, hogy a segélyről tudassam. Mária nem kerülhet oda, mert ott megölik! Szólt Isaksson arról, hogy Mária itt ellakhat?

- Itt?!... - csodálkozott Helge.

- Igen, igen, ha te majd nem boldogulsz velem, nyugodtan idehozhatod. Vagy úgy véled, hogy jobb volna ha Bävörsjöben maradna, amikor Berit hozzád költözik?

- Gudrun nem fog Isakssonéknál maradni!

- Hát? Berittel együtt lesz majd nálad? Ez nem megy! Berit majd úgy intézi a dolgokat, hogy Mária ismét az istállóba kerüljön. Hozd csak ide, ha átveszed Bäcklidet, akkor fizess meg neki a földért és a megmaradt épületekért. Ő semmit sem örökölt az apja meg az anyja után. Ha van pénzed, fizess. Úgy vélem, kétszáz tallér nem sok Simon földjeiért.

Helge mereven nézett Annára. Mint, aki sem a szemének, sem a fülének nem hisz.

- Egy szóval sem mondtam, hogy Berit hozzám jön.

- Azok pedig így mondják. Férfiember asszony nélkül nem élhet az újtelepen.

- De hisz' nekem ott van Gudrun.

Anna a fejét rázta: - Mária, ó szegény Mária, nem sokat segíthet. Apám azt mondja, hogy Berit leköltözik Bäcklidenbe, és majd gondozza a kecskéidet. Nem így van?

- Még ma levágjuk a kecskéket - felelte Helge szárazon.

A lány megrezzent.

- Levágni a kecskéket?! Most? Dehogy!

- De igen! Éppwn elég bajod volt velük idáig, s nekem most nincs időm, hogy takarmány után mászkáljak. És egyébként sem vagyok mindennap Bäcklidenben.

Anna megremegett. „Tehát Helge nem akarja azt, hogy Berit gondozza a kecskéit?

- Egy ideig még itt maradhatnak, - mondta halkan.

Helge megragadta a lány kezét és barátságosan megszorította.

- Ha igazán megteszed, tíz tallért kapsz érte.

- Nem kell nekem ezért pénz!

- De igen. Ha nem fogadod el a fizetséget, akkor menten levágom mindkettőt! Vagy kénytelen leszek megkérni Beritet...

Anna belegeyzett és zavartan elvette a bankjegyeket.

-Nem akarod megnézni a kecskéidet?

Helge követte a lányt az istállóba. Az állatok soványak voltak ugyan, de látszott rajtuk, hogy nem szenvedtek az éhségtől, ábra álltak, szemük nem volt homályos. Anna simogatni kezdte az egyik fejét.

- Felaprítom a mohát, és moslékot főzök belőle.

Helge arra a sok-sok órára gondolt, amit Anna kecskéinek gondozására fordított. Jól tudta, mit jelent télvíz idején moháért járni a fagyos erdőben.

- Ügyes kis fehérnép vagy! – mondta meghatottan.

Hirtelen vér öntötte el a lány arcát, s elfordult, hogy ne láthassa a férfi.

Isaksson és Helge, Anna házában kapott éjjeli szállást. A lány a szüleinél aludt. Későn került ágyba, mert a megmaradt lisztből tésztát gyúrt.

A falu felé menet Helge szűkszávú volt, s időnként a fenyegető veszély nyomasztó érzésétől indítatva, közel állt ahhoz, hogy elhiggye, csoda történik, lent a faluban senki sem nézi majd őt másnak, mint kiéhezett újtelepesnek, akinek burgonyára és vetőmagra van szüksége, hogy legyen mit fagyos földcséskéjébe vetni.

A férfiak megálltak annál a háznál, ahol Viktor az elmúlt ősszel a pálinkabeszerezésre szánt hússal éhezőket mentett meg a haláltól. Isaksson üdvözlést hozott Vikornak anyjától és testvéreitől, Nils pedig elmesélte Inga testvéreinek, hogy mi újság náluk otthon.

A faluban a nap nagy hófoltokat emésztett a földeken. Viktor háza mellett, a déli oldalon, már jókora föld szürkéllett. A fiatal hegyi legény lelkesen mutogatta, hogy oda veti majd a gabonát, mert neki már volt gabonája.

-Vetnivalót adnak, s csupán egy papírt kell aláírni. – lelkesedett Viktor és mutatta, hogy bent a házban krumplit csiráztat.. - A takarmány... Hát azzal volt egy kis nehézség. Az erdő leadta a maga termését, s volt annyi takarmányunk, hogy életben tartottuk az állatainkat. Sokan a szalmatetőt is feletették. Rövidesen sarjad a fű... - Mimiről csak annyit tudott Viktor nincs itt a faluban, odébb ment, keletebbre.

Amikor Johann megkérdezte, hogy szándékában van-e megházasodni, örömmel bólogatott.

Isaksson és Nils éjszakára Viktoréknál maradtak, Johann és Helge pedig folytatták az útjukat. Ők a kereskedő vendégfogadjában kaptak szállást.

Helge rosszul aludt ezen az éjjelen. Többször felriadt, s hallgatózott, nehéz léptek közeledtét sejtette. Amikor elszenderedett, nehéz álmok gyötörték: Gudrun látta nagy veszélyben. De semmit sem tehetett a szerencsétlen lányért, mert valaki kezét-lábát megkötözte. Végre megvirradt. Helge nehéznek érezte testrészeit, levert volt, sejtette, hogy megerőltető nap elébe néz.

A kora tavasz előjelei életet öntöttek a faluba. A sápadt és sovány emberek, akik magukon hordták az éhhalál bélyegét, a jobb idők reményében éledeztek, várták, hogy a harangok ne csak temetésre, hanem istentiszteletra hívja őket. Élénkebbek hangokat sodort a tavaszi szél, mint néhány héttel azelőtt, s egy-egy kacaj nem hangzott már annyira idegenül, mint a télen. Időnként még fáj a gyom-

ruk, szédültek, amikor hosszabb utat kellett megtenniük, gyenge lábakon, álltak, de erőt öntött beléjük az, hogy végre volt vetőmag. Isten csodájával szemben nem lehetett okuk a panaszra.

Az újtelepeseket a paphoz irányították, aki a segélybizottság vezetője volt. Tekintve, hogy délről érkezett segítség nem volt elegendő arra, hogy a nyomorúságot enyhítse, a västerbotteni körzet négyszázötvenezer tallér összegű kölcsönt kapott a kincstártól. A pénzt természetesen vissza kell majd fizetni. A parasztnak és az újtelepeseeknek egyaránt alá kell írniuk, vagy elnyomniuk ujjbegyükkel a keresztet a kötelezvényen. Isaksson és a björkneszi fivérek odarajzolták nevüket. Ezeknek nem kellett birtoklevelet felmutatniuk, a pap ismerte őket. Helge megkérdezte, hogy vásárolhat-e készpénz ellenébe egy zsák gabonát és burgonyát.

A pap kutatóan nézett a fiatal újtelepésre.

- Kicsoda maga?

- Helge Andersson a nevem.

- Nos, Andersson, hol lakik? – Láthatom a papírjait?

Isaksson előlépett, és elmagyarázta, hogy Helgének semmiféle papírja sincs.

- Ahogy a tiszteletes úr tudja, Mord magára gyűjtötte a házat Bäcklidenben, s bennétek a papírok is. Helge most házat épít azon a telken, és szüksége van vetőmagra. A főispántól megszerzi majd az új papírokat.

- A télen jött?

A kérdés Helgének szólt, de erre is Isaksson válaszolt.

- Nem, tiszteletes úr, még az elmúlt nyáron jött, s messze fent a havasok aljában telepedett le. Ő akkor még nem ismerte az új törvényt. Miután Mord a házat felgyűjtötte, Mimi leköltözött a faluba és Bäckliden gazdátlan maradt. Azt mondtam neki, hogy költözzék oda és szerezzen papírt a telepre. Ha a tiszteletes úr nem tudná, Helge gondolzza Simon lányát, tudja, azt, akinek nem egészen ép az elméje...

Úgy tűnt, hogy a pap még sokat szeretne kérdezni, de ideje nagyon szűkre volt szabva. Megírta a kiutaló jegyet és átnyújtotta Helgének, egyben figyelmeztetve őt, hogy a szentiván napi ünnepkor mutatkozzék a lappkápolnánál, anyakönyvezés miatt. Amikor Helge kilépett a szobából, patakokban csurgott róla a veríték

Miután az újtelepések felvették a kiutalt gabonájukat, Isaksson azt akarta, hogy Helge menjen a pandúrhoz, s beszélje meg vele Bäcklidet. Ő is vele tart, s ha szüksége lesz, néhány szót is szól az érdekében. Helge azt válaszolta, hogy ezzel várhatnak az ünnepig. Isaksson azonban makacs volt, s így Helge kényszerítve érezte magát, hogy a másik akarata szerint cselekedjék, nehogy gyanút keltsen. Nagy kő esett le a szívéről, amikor megtudták, hogy a pandúr nincs otthon.

A falu boltosának kevés élelmiszere volt, s hitelbe nem adott. Azt mondta, hogy az inségév tönkretette őt is. Vannak ugyan követelései, de ki tudja, hogy akár egy garast is visszakap belőlük? A parti nagykereskedőnek nagy pénzekkel tartozik, s már egy kupa sőt sem kap hitelbe.

Isaksson, Johann meg Nils üres kézzel hagyták el a boltot, de valójában erre számítottak. De bizakodtak, hiszen szánkóikon volt már a vetőmag.

Helgének magas áron, de sikerült öt kiló rizst, s egy kevés cukrot vásárolnia.

*

Három nappal később Isaksson és Helge ismét Bäcklidenben volt. Annak ellenére, hogy minden jól sikerült, Helge mégis nyugtalanzkodott, s amikor Isaksson az éjszakai pihenő után Bäversjöbe ment, ő is vele tartott. Isakssonnak nem tetszett a dolog. Úgy vélte, hogy amikor Bäcklidenben annyi munka vár Helgére, tiszta naplopás és erőpocsékolás, ezt a felesleges utat megtennie Helge azt mondta, hogy még a múlt nyáron elrejtett csónakjából akar szeget és kovácsvasat hozni. Nem akarta Isakssonnal éreztetni, hogy Gudrun miatt aggódik.

Nyolc óras gyors vándorlás után érkeztek Bäversjöbe, s Helge megkönnyebbülten fellélegezhetett, amikor Gudrun a házból kijönni látta. A lány örülni látszott az ő jövetelén, de valami idegesség volt tekintetében. Isakssontól visszahőkölt, mintha attól félne, hogy az valami rosszat tesz neki. Helge megkérdezte Beritet, hogy történt-e valami különös. A lány a fejét rázta:

- Nem, nem történt semmi különös - mondta, de a tekintete elárulta, hogy ez épp elég baj.

Még néhány óra volt hátra a sötétedésig. Miután Helge evett, elhatározta, hogy nyomban átmege a tapon, s elhozza azokat a dolgokat, amiket a csónak alá rejtett. Gudrun erősködött, hogy követni akarja, s Helge magával vitte, jóllehet tudta, hogy a lánynak nem tesz jót a csúszós jégen való mászkálás. Helge azzal nyugtatta magát, hogy Gudrun majd a szánkó rúdjaiba kapaszkodhat.

A csónak a helyén volt, s úgy látszott, hogy a hosszú hónapokig tartó parton fekvés nem ártott meg neki. Helge előkotorta a szegeket meg vaskapcsokat, s óvatosan kiemelt a túlevelek közé ágyazott három ablakszemet is. A negyediket Näverbäckenben használták fel, s azt az ajtóvasakkal együtt már Bäcklidenbe átszállították.

Helge bánta, hogy nem hívta Manuelt segítségül. „Jóvolna, ha a csónak már a túlsó parton volna, mire a tó megnyílik. Megemelte a csónakot: alig volt nehezebb két zsák lisztnél. Megmérte a szánkórúdak közti távolságot, s úgy vélte, hogy éppen elfér rajta. Húzta, igazgatta, s nem is kellett Gudrun segítségét kérni; a lány úgy megemelte a csónakot, hogy Helge az ijedségtől szinte kővé dermedt.

- Nem szabad emelned, Gudrun! – szólt rá aggódva.

A lány kipirult arccal, lihegve állt vele szemben.

– Hisz’ csak magukkal kell vinniük a csónakot.

Helgének sikerült rávennie, hogy egy kicsit álljon oldalt, s egy hirtelen rántással sikerült a csónakot szállítható helyzetbe hoznia.

A szánkóhúzás könnyebben ment, mint Helge gondolta, s amikor a tó jegére értek, oly könnyen csúszott, hogy semmi oka sem volt attól félni, hogy Gudrun

megerőlteti magát.

Isaksson és felesége az istállónál álltak. Látták, amint Helgének a csónakot vonszolják. Az újtelepes arca mogorva ráncokba húzódott:

- Ez a lány annyit elbír, mint egy vadállat - dörmögte.

Felesége a fejét rázta, de nem szólt semmit.

Következő reggel Gudrun magára vette a bundát meg a sapkát, s ebből Helge megértette, hogy nincs az a hatalom, amely továbbra is Bäversjöben tarthatná. Egyébként maga is örült, hogy Gudrun vele tart. A Bäcklideni istállóban már nem volt olyan hideg, hogy Gudrun ne viselhetne volna el, és sokkal jobb, ha a lány a közelében van, mintsem hogy állandó rettegésben éljen miatta.

Isaksson örültségekről morfondírozott.

–Akadályozni a munkát. Jobb volna itt hagyni őt, amíg megszüli a gyermeket.

- De nem akar - felelte Helge.

Isaksson dühösen fúj.

- Akar! Még egy értelmes embernek sem mindig teljesülhet az akarata! Ha esztelent hagysz magadon uralkodni, nem sokáig leszel Bäcklidenben. Mond neki, hogy maradnia kell, s akkor marad! Ha pedig nem akar, akkor bezárjuk.

Helge válasza elutasító volt.

- Nincs szándékomban kényszeríteni Gudrun. Ha jönni akar, hát jöjjön. A napok most hosszúak, s óvatosan haladhatunk.

- Tégy amit akarsz! – dörmögte Isaksson. – Magadra vetted érte a felelősséget. Majd meglátod, hogy bolondságot csináltál.

Gudrun már kint állott a szánkónál, s várt. A csónak a szánkón volt, s Helge és Isaksson nekigyürköztek, hogy leemeljék. A lány visszatartotta őket:

- A csónakot is visszük! – fakadt ki hevesen.

Isaksson vállat rántott, s olyan tekintettel nézett Helgére, mely a szavaknál is világosabban elárulta gondolatát: így jár az, aki idióták tanácsára hallgat.

Helge mozdulatlanul állt, s egy teljes percig töpregett, mielőtt kijelentette, hogy magukkal viszik a csónakot. Legalább a zuhatagokig. Isaksson gúnyosan és megvetően felnevetett. Azt mondta, hogy majd egy hét múlva ellátogat Bäcklidenbe. Egyelőre itthon sok tennivalója.

Esteledni kezdett, amire Helgének Bäcklidenhez közeledtek. A csónakot az utolsó zuhatag mellett, egy nagy fenyőfa alá helyezték, s gallyakkal betakarták. Helge nagyon boldog volt, hogy hagyta a lány akaratát érvényesülni. Ez a hely oly közel esik Bäcklidenhez, hogy néhány óra alatt hazahozhatja, ha majd a folyó evezhető lesz.

Gudrun időnként a szánkón ült, s nem fáradt el túlságosan. Amikor a ház fel-tűnt, Helge figyelmesen nézte a lány arckifejezését, hogy vajon felismeri a helyet?

Gudrun egyszer csak hirtelen megállt. Arca rángatózni kezdett, s a férfi, amint belekarolt érezte, hogy egész testében megremeg.

- Semmi vész - mondta nyugtatva a lányt. –Itt fogunk itt lakni, ha majd készen

lesz a ház. Mord nincs többé. Mimi sincs itt. Csak te meg én.

A lány kissé megnyugodott, de minden egyes lépést erősen figyelve, szimatolva tett meg, s úgy tűnt, hogy bármelyik pillanatban kész a menekésre.

Helge nem siettette, hanem hagyta, hogy jól körülnézzen.

- Vajon, jó jelnek veheti, hogy a lány felismerte a helyet?

Gudrun megállt az épülőfélben levő háznál, majd körbejárta, s nagy, csodálkozó szemekkel nézte a gerendaépítményt.

Amikor Helge az istállóhoz húzta a szánkót, ő is vele ment, - kezével végig tapintotta a falat, s az izgalomtól remegett, amikor az alacsony ajtón át belépett. Néhány másodpercig a tűzhely melletti ágy fölé hajolt, majd tapogatózva, mintha valami után kutatna, arra a helyre ment, ahol a tehének jászla állt..

Huszonhatodik fejezet

Május volt, s Gudrun ideje már nagyon közelgett. Helge nap, mint nap idegesebbé vált, s néha annyira erőt vett rajta a nyugtalanság, hogy alig tudott dolgozni. „Valamit tenni kell, segítséget kell szereznem. Amikor Gudrun jajgatni kezd, akkor már késő lesz.” De valahogy nem bírta rászánni magát arra, hogy Björkneszbe menjen, s az ottani nők közül hívjon segítséget. A bäversjöieken kívül senki nem tudta, hogy Gudrun gyermeket vár, s ha meghal a gyermek, olybá vehető, mintha nem is létezett volna.

„A gyermeknek pedig meg kell halnia. Más megoldás nincs.

Éjjelei kínna és gyötrellemmel voltak tele. Valahányszor Gudrun megfordult az ágyában, Helge úgy érezte, mintha vasmarok fojtogatná. Ha meg nyugodtan feküdt, akkor a nyomasztó csend miatt nem jött álom a szemére. Sokszor közel volt, ahhoz, hogy felüvöltjön. Gondolatai ritkán szakadtak el a gyermektől. „Vajon meglátszik az újszülöttn, ha idiótának született?” Megpróbálta felidézni egy csecsemőarcot, de a felidézett kép homályos volt. Bármennyit is töprengett, tudta és érezte, hogy képtelen eldönteni, hogy gyermeke, akit egy hét, egy nap, vagy talán már néhány óra múlva megszületik, milyen lesz. Meg volt győződve róla, hogy semmi szín alatt sem lehet normális, s ezért meg kell halnia, mégpedig minél előbb, annál jobb. Ha Gudrun nem látja majd gyermekét, talán nem is vesz tudomást arról, hogy valaha is új életet hozott a világra. „S ha mégis életben hagynám?”- nyilallott Helgébe a kérdés. „Gudrun talán nem tudna bánni vele, csak bambán bámulná, s eltolná magától. De ezt a látványt nem bírnám elviselni.”

Gudrun semmit sem vett észre a férfi félelmeiből. Az első bäckklideni napok alatt nyugtalannak látszott, de aztán mintha minden félelme elhagyta volna. Igyekezett segíteni az építkezésnél: mohát hozott az erdőből, s elégedetlen volt, ha Helge rászólt, hogy ne emeljen. Néha olyan kifejezés ült tekintetében, mintha azon töprengene, hogy miért is lett ilyen nehézkes és esetlen a teste.

Egyik nap telt a másik után. Helge minden reggel biztosra vette, hogy végre

meglesz. Az órák azonban csak teltek. Dél, és este lett ismét, de Gudrun még mindig nem mutatott változást. Ez az állandó feszültség erősen igénybe vette a férfi idegeit. Az épületen egyre kevesebbet és kevesebbet dolgozott. Az álmatlanság mogorvává és ingerlékenyvé tette, s előfordult, hogy éjnek idején fel-alá járkált az istállóban, mint a ketrecbe zárt állat, végsőkéig megfeszítve minden akaraterejét, nehogy kétségbeesésében futásnak eredjen.

Az egyik este – Isaksson és Berit képében - megjött a segítség.

Gudrun olyan ellenségesen fogadta az idegeneket, mint annakidején Näverbäckenben, de senki sem törődött vele. Ezen az éjjelen sokkal nyugodtabban aludt Helge, s a következő nap Isakssonal együtt nagy iramban dolgoztak, hogy mielőbb tető alá hozzák a házat. Berit főzte az ételt, s egyik szemét állandóan Gudrunon tartotta. Helgét, bár női segítséget is kapott, a gyermekkel kapcsolatos gondolatai mégsem hagyták nyugodni. Kavargotak, forrtak benne, s amikor Isakssonal néhány percre megpihentek egy nehéz gerenda cipelése után, végre kitálalta a dolgot.

– Talán jobb volna, ha meghalna a gyermek...

Isaksson bólintott.

– Igen. Meg kell halnia! Vétek lenne, a torzszülöttet életben hagyni. S mily kevés kell ahhoz, hogy egy ilyen csöppnyi fűreg kiadja a lelkét abban a pillanatban, amidőn először szív levegőt. Azt nem mondta, hogy ahhoz sem kell túl sok, hogy az anyja is elpatkoljon. Isakssonnak mellékes volt a gyermek.

Ahhoz, hogy Berit Bäcklidenben maradhasson, az eszelősnek távoznia kell innen. „Gyermekágyban meghalni... az olyan halál, ami senkiben sem ébreszt gyanút. Az már Helgén múlik, hogy mit ír a pap a könyvébe: Azt, hogy a szerencsétlen nő lázban vagy fekete himlőben halt meg. Erről majd akkor beszélék Helgével, amikor a koporsót szögezzük. Majd belátja, hogy nem tanácsos mások orrára kötni, hogy Simon lánya gyermekágyban halt meg.”

Újabb napok jöttek és mentek. Gudrun továbbra is talpon volt, s erősen próbára tette a férfiak és Berit idegeit. Sok mohát cipelt haza, s kitergette a gerendákra, hogy a napsütésben megszáradjon. Dühösen vicsorított Isakssonra, ha az a közelébe került, és szemmel látható gyanakvást mutatott Berit iránt. Helgével szemben gyöngéd és becéző volt, amikor a többiek nem látták, de néha magából kikelve követelte, hogy fegyverrel űzze el az idegeneket a háztól, ha másképp nem megy. Helge nem merte töltve tartani a puskáját, attól félt, hogy Gudrun egy óvatlan pillanatban elveszi, és szerencsétlenséget csinál. A fejszék mindig a férfiak keze ügyében voltak.

Az egyik este Berit kétségbe esve kijelentette, hogy nem maradhat tovább Bäcklidenben. Isaksson sötéten nézett a lányára.

- Márpedig itt maradsz, s elvégzed a magadét! – rivallt rá mérgesen.

- Nem bírom! Úgy néz rám, mintha tudná, hogy miért jöttem ide.

- Ne törődj. Gondolj arra, hogy szűkös a hely otthon, s hogy itt

Bäcklidenben jó dolgod lesz.

A lány nagyot sóhajtott. Jól tudta, hogy számára nincs hely Bäversjöben. Egy-magában pedig nem tud telepet építeni, s mert, az új törvény tiltja a nyugatra való terjeszkedést, kevés a férfiember, akinek segítségre lenne szüksége.

- Nem tudom megtenni! –lihegte kétségbeesetten. –Mindig hallani fogom a sikolyát, s magam előtt látom majd halott arcát.

Isaksson megragadta lánya karját, s erősen megrázta.

- Ne légy már ilyen lágyszívű! –mordult rá. Ha sikolt, hát sikolt... Sohse halottál azelőtt ilyet? Bezzeg agyonütöd a csapdába került rókát, s fajdoknak kitekered a nyakát, a juhokba is beledöföd a kést. Az embernek, ha élni akar, ölnie kell. Lehet-e jobb házad, mint ez, amit építünk? Soha! Hiszem, hogy Helge távol tartja házától az éhséget, s mellette soha sem fogsz nélkülözni.

Beritnek minden porcikája remegett. Jól tudta, mit jelent, ha az embernek háza van és olyan férje, aki táplálékot szerez, s az éhség nem égeti a gyomrát.

- Gondolj arra, hogy nagy szolgálatot teszel Helgének, ha megszabadítod ettől az eszelőstől, aki nem képes emberi módon élni. –Semmit se kell tenned, csak hívjál, majd gondoskodom arról, hogy Helge távol legyen, s a segítségedre leszek.

Berit arca ijedt és beteges volt. És Bäcklidenben maradt.

A hosszú és gyötrelmes éjszaka után ismét megvirradt. Gudrun ezen a napon is az erdőbe ment moháért, hogy legyen mit a gerendák közé tenni. Isaksson vadul nézett utána, de nem volt mit tennie, várnia és megint várnia kellett.

Isaksson éppen egy illesztéket fűrészelt, amikor az erdő felé talált tekinteni. Aztán dühösen elkáromkodta magát. Idegesen körülnézett, s Gudrun után érdeklődött. Helge azt hitte, hogy az istállóban van.

- El kell rejtenünk! –mondta Isaksson izgatottan. – Ezeknek nem szabad meglátniuk az állapotát. Azt mondhatjuk, hogy Bäversjöben van. Te eredj és zárd be őt, én meg elébük sietek, s megkérdezem, hogy mit akarnak.

Isaksson moismét káromkodott. Mielőtt még Helge akár egy lépést is tehetett volna, Gudrun kijött az istállóból, kis ideig hunyorgatva nézett szembe a nappal, majd lassan megindult az idegenek elé.

Helge tehetetlenül állott, amikor a lapp Torkel s a björkneszi Anna az építkezéshez ért. Hol hideget, hol meleget érzett, miközben a jövevényeket üdvözölte, s került Anna tekintetét, kinek lángba borult arca elárulta, hogy valami nagyon fölkaavarta. Hogy Torkel mit gondolt, azt ugyan bajos lett volna az ábrázataról leolvasni. Szétterpesztett lábakkal állt, az ácsolatokat nézte, s helyeselte, hogy Bäcklidenbe költöztek.

- Itt majd boldogultok – mondta, majd szétnyitotta ujjasát és egy brosst vett elő.

- Azért jöttem, hogy odaadjam Mária-gyermeknek ezt az ezüst brosst- mondta Torkel magyarázatképpen. – Mimitől vettem vissza.

Ezzel Gudrunnak nyújtotta, aki úgy vette át, mintha megismerte volna rég el-

veszett ékszerét.

Torkel miután jövetele célját elérte, integetett Annának, néhány szót is szólt hozzá, amit a többiek nem halhattak, s ettől kezdve minden figyelmét Gudrunnak szentelve, ügyet sem vetve Isaksson dühös acsarkodásaira. Lépten-nyomon követte a lányt. Vele ment az erdőbe moháért, s úgy látszott, hogy Gudrunnak semmi kifogása sincs a lapp társasága ellen.

- El kell zavarnod a háztól ezt az átkozott lappot - dühöngött Isaksson. –Még borsot tör az orrunk alá....

Helge nem válaszolt. Lesújtva és gúzsba kötve érezte magát. Egy darabig eszeveszetten dolgozott, majd fűtatva megállt és Annát nézte, amint az vállra vett puskával a csürt meg az istállót vizsgálta. Amikor Helge egy szögvasért ment, érezte, hogy a lány tekintete szinte keresztüldöfi. Anna égő arccal állt előtte, szemében csalódás és megbotránkozás tükröződött:

- Vele háltál!

Hangja vádló volt. Helge összeráncolta homlokát, s még ujjai begyében is forróságot érzett.

- Te ezt nem érted, -mormolta.

- Dehogynem! De ezt nem lett volna szabad megtenned! Idehoztad Beritet... Máriának nem lesz maradása. Ő velünk jön Björkneszbe. Fizesd ki neki a telepet. Háromszáz tallért adhatsz neki. Ez nem sok. És még százat a gyermekért.

A férfi töprengve nézett rá.

- Csodálatos lány vagy – mondta lágyan.

- Nem! Te vagy az, aki nem gondolja meg, hogy mit tesz. Épp itt jön Mária és Torkel. Szólok mindjárt Torkelnek, hogy Máriát magunkkal visszük.

- Gudrun itt marad!

A lány felfortyant.

- Azért beszélsz így, mert nem gondolkodsz előre! Nem maradhat itt Mária, meg a gyermek, amikor Berit is itt van. A gyermek elpusztul, s Mária ismét állati sorba jut.

Helge szíve erősen vert. Azon tűnődött, hogy vajon Anna gyanít-e valamit. Hangja kissé fojtott volt, amikor igyekezett megmagyarázni, hogy Berit csakis azért jött, hogy segítségére legyen Gudrunnak, ha majd eljön a nehéz órája.

- S ha a gyermek megszületett, akkor hazamegy?

- Persze, hogy hazamegy.

Anna kételkedve vonogatta a vállát, de több szó nem esett, mert Isaksson jött feléjük sietős léptekkel. Elég soká állt és dühöngött azon, hogy ez a szemtelen björkneszi taknyos Helgét így feltartja. Anna és Gudrun a lapp elé ment. Isaksson dühösen nézett utána.

- Mit járt a szája?

- Magával akarja vinni Gudrunat Björkneszbe.

- Isten ments! Ne engedd. Nagyon meggyűlhet a bajod a papírok miatt, ha

Johann és Nils bejelentik a pandúrnak, hogy gondozásukba vették Simon lányát.

- Anna azt mondja, hogy fizessenek Gudrunnak háromszáz tallért Bäcklidenért.

Isaksson arca mély ráncokba húzódott:

- Szerezhetsz annyi pénzt?

- Talán igen.

- Akkor vedd meg Bäcklident, s hadd, hogy Gudrunt magukkal vigyék. Háromszáz tallér igen jó ár, és legalább senki sem mondhatja, hogy fizetség nélkül vetted a telket. A gyermek... Nyugodtan mondhatod, hogy semmi közöd hozzá. Mond azt, hogy valamelyik norvéggal hált, amikor első utatokon ottjártatok. Nem őrizhetted minden lépését, ő meg ostoba, azt sem tudja, hogy mi történik vele.

Helge arcába szökött a vér, nehezen türtőztette magát, hogy öklével ne essen vadul társának. Isaksson észrevette ezt és hümmögve odébb állt. Helge nem ment utána. Nagy izzadságcseppeket törülte le a homlokáról. „Azt mondani, hogy valaki más... Nem, ennyire ő mégsem csirkefogó! Gudrun pedig itt marad. Isaksson mehet, amerre a kedve tartja. És Berit, Anna és a lapp is mehetnek.... Ő majd megóvjja Gudrunt utolsó leheletéig. És ha meghal?! Ha Gudrun meghal...”

Tekintete megmerevedett egész testében remegett, mintha rázná a hideg.

Beesteledett. Anna távozott Bäcklidenből, Torkel azonban fekvőhelyet készített magának az istállóban. Isaksson mogorva volt, s miután úgy látta, hogy Helge ismét szokott kedvében van, merészkedett néhány óvatos megjegyzést elejteni.

- Ne hagyj itt maradni a lappot. Nincs szükséged a segítségére. Berit mindent elvégez. S az ember sohasem tudhatja, hogy ez a lapp mit forgat a fejében.

Helge azt felelte, hogy szó sem lehet arról, hogy elkergesse.

- Gudrun ragaszkodik hozzá.

- Igen- igen, de gondoltál a gyermekre? Az nem lesz jó, ha Gudrun meglátja a kis nyomorultat; s dühöngeni kezd, nem bírsz majd vele.

Helgének nehezére esett megfelelő választ adni. Maga is úgy érezte, hogy jobb lenne, ha Gudrun meg sem látná a gyermeket. A lapp elég rosszkor jött ugyan, de nincs mit tenni.

Isaksson dörmögött.

- Ha a lapp itt marad, akkor Berit hazamehet, s nekem is van más dolgom, mint itt ülni, s elnézni téged, aki úgy viselkedsz, mint egy hülye. Nem igen lesz szükséged házra.

Helgének nem volt ellenvetése. Szívesen vette volna, ha az Isaksson és a lánya azon nyomban elhagyják Bäcklident. Fáradt volt és elcsigázott: Bánta, hogy nem fogadta meg az öreg Ola tanácsát, és szamar fejjel mégis nyugat felé vetette útját. Az éhínség és a sok megpróbáltatás, amit idáig elviselt, semmi sem volt ehhez a feszült várakozáshoz képest. Lehajtott fővel ballagott az erdő felé, s úgy érezte teljesen mindegy, hogy áll, vagy nyomban összeomlik ez a világ.

A következő nap a férfiak tovább folytatták munkájukat. Lassan és vonatottan dolgoztak. Isaksson arra várt, hogy Helgének megjöjjön az esze, s elza-

varja a lappot. Nem sokat beszélt, csak időnként morgott valamit, mintegy figyelmeztetve Helgét, hogy valami nincs rendben. Helge azonban süket volt.. Hosszú percekig elüldögélt a lebárdolt tönk végén, s üresen belebámult a levegőbe. Ha Gudrun a közelébe került, forróságot érzett, kínjában izzadt, s alig vette észre, hogy Torkel hűséses kutyaként követi a lányt.

Déltájban elfogyott Isaksson türelme.

- Hát elzavarod-e végre a lappot?

Helge megrázta a fejét, Isaksson pedig dühösen elhajította a baltát.

- Akkor magadra vess! – tört ki dühösen. – A te szénád, meg az én segítségem most már kvitt. – Tölem elvihet az ördög! - Beritet szólította, s néhány perc múlva apa meg lánya elhagyták Bäcklident. Berit sokkal boldogabb és hálásabb volt, mintsem Isaksson sejtette volna. Az utolsó nap itt Bäcklidenben kimondott gyötrellem volt számára.

Helge megkönnyebbülést érzett, amikor a bäversjöieket eltűnni látta a folyó partján. Elfelejtette, hogy néhány nappal ezelőtt még megmentőiként üdvözölte őket. Most végre békében van tőlük. Torkelt sem tartaná vissza, ha netalán távoznia akarna. Valahogy nehezére esett embereket látni maga körül.

Délután nem sokat dolgozott. Szinte félt kézbe venni a baltát, s többnyire csak üres kézzel járkált ide-oda, s hálás volt, amikor az éjszaka nyugalomra kényszerítette. Gudrun aludni látszott, amikor Helge az istálló legsötétebb sarkában ledőlt. Torkel a tűzhelynél gubbasztott.

Helge nem soká szundíthatott, amikor hirtelen mozgolódásra ébredt. Torkel fazék vizet tett a tűzre. Helge előbújt, halk nyöszörgést hallott a sarok felől, amittől megborzadva a falhoz lapult.

- Már... már kezdődik? – suttogta rekedt hangon.

A lapp komolyan bölintott.

- Igen. Szerezz foklaforgácsot, hogy világíthassunk.

Helge kitámolygott a világos tavaszi éjbe. – Fokla! Igen, délelőtt faragott ilyen fát. Hirtelen, mint akinek eszét vették, az új épülethez rohant, kutatott a fadarabok meg forgácsok között, majd egy ölnyi foklaforgáccsal tért vissza az istállóba. A lapp néhány forgácsot vetett a tűzre. A gyantás forgács hirtelen lángra lobbant, s megvilágította a szürke falakat.

- Segíthetek valamiben?

Torkel végigmérte a fiatal újtelepest, aki remegő kezekkel állt előtte, s lélegzeni is alig tudott.

- Nem, feküdj csak le. Mária-gyermek meg jómagam mindent elvégzünk.

Helge kiment. Nem bírt tétlenül bent maradni. Mély lélegzetet vett, mintha csak attól tartott volna, hogy megfullad, s rogyadozó léptekkel ment az épület felé. Valamit tennie kell! Megragadta a fejsze nyelét, s olyan erősen megszorította, hogy ökle kifehéredett, majd teljes erejéből belevágta a gerendába, - de a hatalmas csattanástól visszahökölt, s ismét letette a fejszét. Néhány percig tanácstalanul

állott, majd leroskadt az egyik gerendára, s ott ült, amikor a nap bíborló lángok között a keletre elterülő erdőrengeteg fölé emelkedett.

Nem vette észre a napfelkeltét, éles éles sikolyra eszmélt. Felállt.

A sikoltás megisméltődött... Vad gyermeksikoly volt, amely túlharsogta az ébredő erdő minden hangját. Aztán csend lett Kibirhatatlan csend. Saját lélegzetét süvítő szélviharnak hallotta.

Rövid idő múlva Torkel jött ki az istállóból. Széles léptekkel indult a félig felhúzott ház felé. Helgének, hirtelen az az érzése támadt, hogy Gudrun meghalt.

- Fiú! - mondta a lapp. – Gyere, nézd meg!

- Gudrub? - mormolta Helge.

A lapp barázdált arca széles mosolyra derült.

- Óh, Mária- gyermek olyan bátor volt, akár az anyja. Kérdezte, merre vagy

Helge remegtet, amikor Torkel mellett az istálló felé tartott. Hirtelen megállt, megragadta a lapp karját:

- Mondd... A gyermek... Lehet belőle normális ember?

Torkel nagy szemeket meresztett, de aztán úgy látszik megértette, hogy mire gondol Helge.

- Nincs abban semmi hiba. Nemsokára mohón kapkod a csöcs után.

Remegő térdekkel lépett be Helge az alacsony istállóajtón. Torkel újabb forgácsot tett a parázsra, s a tűz fényében Helge a báránybőrrel letakart ágy fölé hajolt.

Gudrun arca sápadt volt, s hajtóve még nyirkos volt az izzadságtól. A férfi gyengéden megtörülte az asszony homlokát. Gudrun kinyitotta szemé és rámosolygott. Megsimogatta Helge arcát, majd buzgón félretolta a báránybőrt.

- Nézd! – suttopta gyengéden.

Ott feküdt a gyermek. Parányi védtelen emberpalánta, arcát nekitámasztotta anyja puha és meleg mellének. Helge lélegzetvisszafojtva néztet. Úgy vélte, hogy a gyermek ráncos és öreg. Gudrun visszahúzta a báránybőrt. Helgét mintha szíven szúrták volna: Nézte a Gudrun szemét. Mit csinált a lapp ezekkel a szegény szemekkel?!

Tisztán és lágyan ragyogott felé Gudrun tekintete. Mintha a szülés fájdalmai széttépték volna azt a gonosz fátylat, amely eddig elfedte a lány értelmét. Egy asszony feküdt előtte. Gudrun volt, de mégsem az. „Óh, talán visszanyerte tudatát?!”

Helge nem mert kérdezni. Szó nélkül megragadta a lapp kezét, és magával húzta az embert az ajtón kívülre.

- Vajon visszajött az esze? – kérdezte izgalommal telt hangon.

Torkel kifürkészhetetlen arckifejezéssel, ünnepélyesen bólogatott.

- Igen, visszajött. – Kértem az Istent, amíg ő vajúdott: „Ha akarod Uram, akkor Mária-gyermek is szülessék újjá most, amikor gyermeket szül nekünk S az az ezüstbross... Az egész idő alatt rajta volt - mondta Torkel.

Helge elengedte a lappot. Veríték gyöngyözött a homlokán, s az erős napfény sértette a szemét. Nem mert ismét bemenni Gudrunhoz. Most még nem. Hátat fordított Torkelnek, és megindult az építkezés felé, hogy egyedül lehessen. Aztán a gerendafalra támasztotta, erős kezeit.

Boldog zokogás rázta fáradt testét.

Folytatása következik

Nagy Erika fotója